

Sahara Zachodnia.

AUTONOMIA KORZYSTNA DLA WSZYSTKICH

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

komentarz

7/2015

www.csm.org.pl

Dr Małgorzata Bonikowska

Prezes Centrum Stosunków Międzynarodowych i partner zarządzający w ośrodku THINKTANK. Specjalizuje się w problematyce stosunków międzynarodowych i komunikacji społecznej. Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego, paryskiej Sorbony i Uniwersytetu Columbia w Nowym Jorku. Przed wejściem Polski do UE kierowała Centrum Informacji Europejskiej. Była szefem Programu Informacji i Komunikacji Komisji Europejskiej w Polsce i Bułgarii. Uczestniczyła w projektach unijnych w Europie i Azji

Sahara Zachodnia to dziś jedyne miejsce na świecie, które prawo międzynarodowe definiuje jako „terytorium o statusie nieuregulowanym”. Pozostaje osią konfliktu między Marokiem a Algierią, wspierającą front Polisario, który walczy o oderwanie tego terytorium od Maroka od ponad 40 lat. Opracowując nowe podejście do swej „polityki sąsiedztwa”, Unia Europejska powinna się włączyć w znalezienie politycznego rozwiązania dla tego zadawnionego sporu, utrudnia on bowiem normalizację stosunków w regionie i stabilizację jej południowej granicy. Najbardziej realistycznym wyjściem z patowej sytuacji wydaje się być przyznanie Saharze autonomii w ramach królestwa Maroka.

SAHARA ZACHODNIA.

AUTONOMIA KORZYSTNA DLA WSZYSTKICH

| Dr Małgorzata Bonikowska

2 ●

Dla Europy Maroko i Algieria są sąsiadami i ważnymi partnerami gospodarczymi, a utrzymujące się między nimi napięcie nie leży w jej interesie. Tym bardziej, że sprawa ma wymiar globalny, bo nadal skutecznie dzieli międzynarodową społeczność. Polska jest w przeważającej grupie krajów, dla których Sahara Zachodnia była i jest częścią królestwa Maroka. W ciągu ostatnich lat ponad 40 państw wycofało swoje poparcie dla promowanej przez front Polisario i Algierię Saharyjskiej Arabskiej Republiki Demokratycznej (SARD) - m.in. Serbia i Albania, Indie, kilka państw Ameryki Południowej (Kostaryka, Kolumbia, Paragwaj, Panama) i kilkadziesiąt z Afryki (Togo, Benin, Gwinea-Bissau, Gwinea Równikowa, Zambia, Burundi, Republika Kongo, Czad, Kenia). Ostatecznie uznaje ją dziś formalnie 50 z 194 państw świata, m.in. Iran, Korea Północna, Libia, ale także Meksyk, Tanzania, RPA i Sudan Południowy.

Niepodległość nierealistyczna

Rządy i dyplomaci Maroka i Algierii dyskutują o kwestii Sahary Zachodniej na wszystkich forach międzynarodowych, zwłaszcza w ONZ i w Unii Afrykańskiej (UA). Ta ostatnia, przejmując w 2002 roku dziedzictwo Organizacji Jedności Afrykańskiej,

uznała istnienie SARD, co spowodowało, że Maroko – jako jedyny kraj kontynentu – nie wstąpiło do tej nowej struktury. Postulat wejścia Maroka do UA podnosi dziś rosnąca liczba państw afrykańskich, ponieważ sprawa Sahary Zachodniej utrudnia współpracę i integrację regionalną na kontynencie.

Najgorętszym miejscem debat o przyszłości Sahary Zachodniej jest Organizacja Narodów Zjednoczonych. Ważnym elementem aktywności ONZ jest misja pokojowa MINURSO, obecna na Saharze od 1991 roku¹. Skład Rady Bezpieczeństwa, do której należy 15 członków, m.in. Rosja i Chiny, uniemożliwiał do tej pory ostateczne rozwiązanie sprawy, jednak jej rezolucje (ostatnia z 28 kwietnia tego roku) były korzystne dla Maroka². Raporty i oceny ONZ od lat wskazują, że najlepszym rozwiązaniem kwestii Sahary Zachodniej jest autonomia w ramach Królestwa. Rekomen-

¹ Skrót od nazwy francuskiej: *Mission des Nations Unies pour l'Organisation d'un Référendum au Sahara Occidental* - Misja Narodów Zjednoczonych na rzecz Referendum na Saharze Zachodniej, powołana rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 690.

² Rezolucja 2218 Rady Bezpieczeństwa ONZ z 28.04.2015.

SAHARA ZACHODNIA. AUTONOMIA KORZYSTNA DLA WSZYSTKICH | Dr Małgorzata Bonikowska

3 ●

duże to m.in. raport z 2008, opracowany przez Petera van Walsuma, specjalnego wysłannika Sekretarza Generalnego ONZ Kofi Annana³. Po trzech latach obserwacji i gruntownego analizowania sytuacji, van Walsum przedstawił opinię, że opcja niepodległości jest nierealistyczna i nie daje gwarancji zapewnienia ludności saharyjskiej warunków normalnego życia.

Autonomia daje więcej szans

Od zakończenia w 1991 roku trwającej kilka dekad wojny domowej, Maroko inwestuje w administrowaną przez siebie prowincję gigantyczne środki. Robi wszystko, aby zapewnić mieszkającym tam Saharyjczykom zawodowe i życiowe szanse, ale normalny rozwój tego terytorium jest utrudniony przez nieuregulowanie jego statusu. Jednocześnie, warunki życia w obozach dla uchodźców po algierskiej stronie są spartańskie, a pomoc finansowa z UE i innych organizacji źle zarządzana, czy wręcz rozkradana, na co wskazują m.in. ostatnie kontrole unijnego biura antykorupcyjnego

³ Peter van Walsum, raport przedstawiony podczas posiedzenia Rady Bezpieczeństwa ONZ w dniu 21.04.2008.

(OLAF)⁴. 29 kwietnia tego roku, zaledwie dzień po rezolucji ONZ, Parlament Europejski wezwał do ponownej oceny unijnej pomocy dla uchodźców w Tindouf oraz przeprowadzenia ich rzetelnego spisu. Duże rozbieżności w ocenie liczby tych ludzi (od 90 tys. nawet do 200 tys.) utrudniają bowiem właściwą alokację środków i uniemożliwiają uruchomienie referendum na tych terenach⁵. Rezolucja Parlamentu uzależnia od wykonania tych zaleceń przyznanie dalszej transzy pomocy finansowej.

Z punktu widzenia Europy, kluczową sprawą jest zapewnienie bezpieczeństwa (*security*) jej południowej granicy poprzez zwiększenie stabilności (*stability*) w regionie. Uregulowanie statusu Sahary Zachodniej rozminowałoby sytuację na linii Maroko - Algieria, zwiększając szansę na współpracę obu krajów, co jest szczególnie istotne na tle destabilizowania Afryki Północnej i całego muzułmańskiego Bliskiego Wschodu przez Państwo Islamskie. Wojna w sąsiednim Mali oraz w niedalekiej Libii, czy

⁴ Raport OLAF z 04.2015 roku mówi o defraudacji środków na ok. 100 mln EUR.

⁵ *Une étude scientifique financée par l'OLAF en 2005 ne rapporte l'existence que 90.000 habitants dans les camps*. Statystyki podawane przez Algierię i Polisario mówią o 200 tys.

SAHARA ZACHODNIA. AUTONOMIA KORZYSTNA DLA WSZYSTKICH | Dr Małgorzata Bonikowska

4 ●

niedawne zamachy w Tunezji, mogą się bowiem łatwo przenieść na terytorium stabilnych dotąd Maroka i Algierii. Należy przy tym pamiętać, że wpływy radykalnych ruchów trafiają na mniej podatny grunt w krajach takich, jak Maroko, gdzie islam jest tolerancyjny a społeczeństwo ma zapewniony spokój, bezpieczeństwo i pracę, bo państwo jest silne i sprawne.

Z punktu widzenia Maroka, utrzymanie integralności terytorium królestwa jest sprawą absolutnie fundamentalną – zarówno ze względu na uwarunkowania historyczne, jak i skalę finansowego zaangażowania w rozwój „południowych prowincji” w ostatnich dekadach. Z punktu widzenia Saharyjczyków, uregulowanie statusu ich regionu pozwoliłoby normalnie planować przyszłość. Szeroka autonomia przyniosłaby im spokój polityczny, stabilizację gospodarczą i zwiększenie możliwości rozwojowych, co miałyby ogromne znaczenie dla ich sytuacji materialnej i zawodowych perspektyw. Jednocześnie, pracując w lokalnej administracji, na co pozwala proponowana przez Maroko autonomia, nie straciliby wpływu na losy swej ziemi.

Dr Małgorzata Bonikowska

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi problemami polityki międzynarodowej. Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata. Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów. W 2009 r. CSM został uznany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzonym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych ul. Mińska 25, 03-808 Warszawa t: +48 22 646 52 67

 www.twitter.com/CIR_CSM

 www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH